

Герасименко О.В.

РОЛЬ ПОПЕЧИТЕЛЬСЬКИХ РАД У ВИХОВАННІ УЧНІВ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ - ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)

Метою дослідження є аналіз наукових джерел, які стосуються ролі попечительських рад у вихованні учнів на початку ХХ століття

На клопотання керівника навчального закладу з дозволу Міністерства народної освіти, створювалася попечительська рада, кількість її членів могла варіюватися згідно з потребами [1]

У міністерських розпорядженнях друкувалися і пояснення щодо відносин попечительських рад з окружним начальством. Оскільки, попечительські ради створюються при середніх навчальних закладах, то всі подання і висновки мають надходити до окружного начальства лише через керівництво навчального закладу [2].

Згідно з історичними джерелами, фізичний розвиток учнів був предметом постійної уваги. Підтримкою для педагогічних рад у цій справі були попечителі, яких Міністерство зобов'язувало дбати про фізичне виховання учнів та дисципліну у середніх навчальних закладах. Міністр освіти, П. Ванновський, в одному з циркулярів звернувся до попечителів начальних округів «з приводу занепаду дисципліни в середніх навчальних закладах, розбещеності вихованців ..., та шкідливих поглядів, що нерідко спостерігаються серед учнів». Особлива увага керівників і наставників зверталася на необхідність пам'ятати «що вихованець, який живе з рідними, значну частину свого часу проводить у сім'ї, яка, будучи попередженою про помічені відхилення від бажаної поведінки, може стати найбільш впливовою

і благодійною союзницею школи у справі його виправлення». На завершення у циркулярі міністра освіти П.Ванновського прозвучало звернення до попечителів навчальних округів: «прошу Вас розглядати поставлені мною питання предметом обговорення також у попечительській раді навчального округу і про результати цього обговорення повідомити міністерство» [3].

Серед циркулярів різних часів знаходимо, наприклад, циркуляр міністра народної освіти Н. Боголепова, згідно з яким у 1900 році була створена комісія з питань поліпшення роботи середньої загальноосвітньої школи, причому особлива увага з-поміж багатьох питань зосереджувалась на моральному та фізичному розвитку учнів [4].

А в одному з рескриптів на ім'я міністра народної освіти Г. Зенгера імператор наполягав на тому, «щоб у школі було звернено належну увагу і на фізичний розвиток учнів» [5]. У зв'язку з цим, «турбуючись про виконання височайшої волі» міністерством було розроблено ряд заходів з метою урегулювати працю учнів і сприяти правильному фізичному розвитку. Серед заходів, запропонованих міністерством, до спільного виконання попечительськими та педагогічними радами всіх середніх навчальних закладів з метою усунення надмірної втоми учнів, треба на тижні, коли немає святкових днів, давати учням по одному дню відпочинку від навчальних занять, але не для безконтрольного проведення часу, а для екскурсій, оглядів музеїв та інших розумних розваг, залежно від пори року та місцевих умов. Кількість таких днів не повинна перевищувала упродовж навчального року

семи. До днів, які є наступними за неділями і святами, учням не слід давати ніяких інших робіт, крім звичайної підготовки уроків, щоб вони могли в ці дні користуватися справжнім відпочинком. Це не тільки полегшить приготування уроків, а й сприятиме їх фізичному розвитку. Цим циркуляром керівників середніх начальних закладів зобов'язували надавати учням теплі сніданки чи хоч би чай. Сніданки належало відпускати за незначну плату, розраховану лише на покриття витрат, до речі, для цього дозволялося, по можливості, залучати і спеціальні кошти навчального закладу. Що стосувалося фізичного навантаження, то слід було пам'ятати, що основною метою фізичних вправ є підтримка достатнього запасу енергії в нервово-м'язовій системі, привчання до витривалості, вироблення стрункості, легкості та витонченості всіх рухів, розвиток спритності, винахідливості та розумної впевненості в собі. Різні фізичні вправи, ігри, рекомендувалося проводити під умілим керівництвом і, по можливості, на свіжому повітрі щоденно протягом близько півгодини, переважно по середині навчального часу, а не на першому і не на останньому уроках. Крім рухомих ігор і гімнастичних вправ, рекомендувалися як фізичні вправи катання на ковзанах і лижах, плавання і веслування, катання на велосипеді, фехтування, ручна праця, танці, співи, навчання гри на музичних інструментах. Окремо наголошувалося, що фізичні вправи ніяк не повинні мати примусовий характер, а при їх виконанні слід ретельно враховувати індивідуальні особливості учнів. Водночас фізичні вправи повинні пробуджувати

задоволення, інакше вони не принесуть користі, навпаки – виснажуватимуть учнів [6].

Оскільки ми розкрили не всі аспекти досліджуваної проблеми, потребують вивчення питання діяльності попечительських рад середніх навчальних закладів, спільної діяльності попечительських та педагогічних рад, що й ми розглянемо в наступних публікаціях.

Література:

1. Сборник распоряжений по Министерству Народного Просвещения. – Т. 3(1855-1864). СПб., 1867, с. 473.
2. Сборник распоряжений по Министерству Народного Просвещения. – Т.6(1874-1876). СПб., 1901, с. 255.
3. Циркуляр попечителям учебных округов о дисциплине в средних учебных заведениях // Журнал Министерства Народного Просвещения. – 1903. – Ч. 348. – С. 91–98.
4. Краткий обзор деятельности Министерства Народного Просвещения за время управления покойного министра Н. П. Боголепова (12 февраля 1898 г. – 14 февраля 1901 г.) // Журнал Министерства Народного Просвещения. – 1901. – Ч. 336. – С. 3–82.
5. Правительственные распоряжения // Журнал Министерства Народного Просвещения. – 1902. – Ч. 342. – С. 3–4.
6. Циркулярное предложение министерства попечителям учебных округов о физическом воспитании учащихся. 15 августа 1902, № 21600 // Журнал Министерства Народного Просвещения. – 1902. – Ч. 343. – С. 83–89.